

ΑΠΟΨΕΙΣ

Λαϊκιστές είναι και φαίνονται!

ΠΑΝΤΕΛΗΣ ΚΑΨΗΣ

Πέμ, 13/12/2018 - 08:00

Για τον λαϊκισμό θα μπορούσε να ειπωθεί ότι και για τον ρατσισμό: μπορεί να μην ξέρω τον ορισμό, όταν βλέπω όμως έναν λαϊκιστή τον αναγνωρίζω μια χαρά. Όμως δεν είναι έτσι. Συχνά κάτω από την ετικέτα του λαϊκιστή βάζουμε χαρακτηριστικά που είναι άρρηκτα συνδεδεμένα με την πολιτική στις Δημοκρατίες. Η πόλωση, το να χωριζόμαστε σε δύο στρατόπεδα και να επικαλούμαστε την λαϊκή πλειοψηφία για λογαριασμό μας, είναι αναμενόμενα σε ένα τόσο ανταγωνιστικό πολιτικό σύστημα όπως το δημοκρατικό. Τι είναι λοιπόν αυτό που ξεχωρίζει έναν λαϊκιστή;

Ο Άγγελος Χρυσόγελος, στο ομώνυμο βιβλίο του των εκδόσεων Παπαδόπουλου, επιχειρεί μια πιο συστηματική προσέγγιση που ασφαλώς είναι ιδιαίτερα χρήσιμη για όποιον ενδιαφέρεται να κατανοήσει φαινόμενα της εποχής μας αλλά και την αλματώδη άνοδο του ΣΥΡΙΖΑ στην εξουσία. Για τον συγγραφέα δύο είναι τα βασικά χαρακτηριστικά που ορίζουν τον λαϊκισμό. Το πρώτο η αντίθεση στις ελίτ και το δεύτερο μια δυαδική αντίληψη της πολιτικής όπου μετράει μόνο η αντίθεση λαού-ελίτ, όλες οι άλλες είναι δευτερεύουσες. Μέσα από μια τέτοια προσέγγιση ο λαϊκισμός είναι αντίθετος του πλουραλισμού και αντιμετωπίζει τους θεσμούς που δεν υπόκεινται στον άμεσο έλεγχο της πλειοψηφίας, όπως η δικαιοσύνη ή οι ανεξάρτητες αρχές, ως εμπόδια στην έκφραση της βούλησης του λαού. «Γι' αυτό, γράφει χαρακτηριστικά, ο λαϊκισμός

είναι θεμελιωδώς ασύμβατος με την φιλελεύθερη δημοκρατία αν και ο ίδιος είναι μια κατά βάση δημοκρατική πολιτική πρόταση».

Όπως σημειώνει ο συγγραφέας ο λαϊκισμός μπορεί να έχει δεξιά και αριστερά χαρακτηριστικά καθώς προσκολλάται σε ιδεολογίες. Έτσι η αντιπαράθεση με τις ελίτ μπορεί να έχει ταξικά χαρακτηριστικά ή εθνικά. Παράδειγμα του δεύτερου δεξιού λαϊκισμού είναι τα κινήματα στην Ευρώπη που έχουν αναγάγει το μεταναστευτικό σε κύριο στοιχείο της προπαγάνδας τους.

Ως φαινόμενο ο λαϊκισμός αποτελεί σύμπτωμα μάλλον άλλων προβλημάτων, όπως είναι ο όλο και πιο τεχνοκρατικός χαρακτήρας της πολιτικής και η ανάθεση εξουσιών σε υπερεθνικά σώματα. Με αυτή την έννοια μπορεί να έχει και θετικά αποτελέσματα, αναδεικνύοντας πραγματικά προβλήματα που υποτιμούνται στον δημόσιο διάλογο ή και συμβάλλοντας στην επανένταξη αποκλεισμένων τμημάτων των πολιτών στις πολιτικές διαδικασίες.

Δύο ακόμα επισημάνσεως εξαιρετικά επίκαιρες.

Η πρώτη: «Αν οι λαϊκιστές είναι στην αντιπολίτευση θα αμφισβητούν την δυνατότητα των αντιπάλων τους να ασκήσουν την εξουσία εφόσον δεν δρουν στο όνομα του λαού. Αν είναι στην εξουσία οι ίδιοι θα αμφισβητούν το δικαίωμα της αντιπολίτευσης «δια να ομιλεί», καθώς και την δυνατότητα των ανεξάρτητων θεσμών ελέγχου να περιορίζουν την δράση τους, εφόσον αυτοί είναι η κυβέρνηση του λαού».

Και η δεύτερη: «Συχνά ασυναίσθητα, η λογική του λαϊκισμού κυριεύει τελικά και τους αντιπάλους του» καθώς στο όνομα του αντιλαϊκισμού «αντανακλούν τη διχαστική πολωτική λογική του λαϊκισμού... ρίχνουν νερό στο μύλο του διχασμού του πολιτικού και κοινωνικού πεδίου πάνω στην οποία βασίζεται ο λαϊκισμός».

Αν σε αυτά τα φαινόμενα αναγνωρίζετε την Ελλάδα, κάνετε πολύ καλά. Περιγράφουν άριστα την κατάσταση του πολιτικού μας συστήματος κι εξηγούν τον παροξυσμό στα πολιτικά μας πράγματα, τόσο στο εσωτερικό όσο και στα διεθνή.

Είναι φανερό και το επισημαίνει ο συγγραφέας, ότι με βάση τον αρχικό ορισμό, ΣΥΡΙΖΑ και ANEL υπήρξαν κατ' εξοχήν λαϊκιστικά κόμματα. Ο κ. Χρυσόγελος όμως προσθέτει ένα ακόμα κριτήριο για να είναι ένα κόμμα λαϊκιστικό: την αντίθεση του στους περιορισμούς που βάζουν οι διεθνείς θεσμοί στην «ανόθευτη άσκηση» της λαϊκής κυριαρχίας. Αυτό για παράδειγμα ίσχυε το πρώτο εξάμηνο της διακυβέρνησης ΣΥΡΙΖΑ. Τότε δηλαδή που ακολουθούσε μια πολιτική σύγκρουσης με τις Βρυξέλες. Μετά την kolotoumba ωστόσο αυτό δεν ισχύει. «Μετά τον Ιούλιο του 2015 αυτά τα δύο κόμματα δεν είναι λαϊκιστικά», γράφει ο κ. Χρυσόγελος, παρά το ότι «διατηρούν ακόμα στοιχεία της διχαστικής και αντισυστημικής ρητορείας τους».

Εδώ ο συγγραφέας χάριν του τύπου ενδεχομένως χάνει την ουσία. Γιατί το ιδιαίτερο χαρακτηριστικό αυτής της κυβέρνησης είναι ο απόλυτα πειθαρχημένος και συστηματικός τρόπος με τον οποίο υιοθέτησε την διπλή γλώσσα. Άλλη στο εσωτερικό, άλλη στο εξωτερικό. Η πρόσφατη αναβίωση της σκανδαλολογίας μάλιστα και η υιοθέτηση της λογικής Πολάκη έδειξε ότι είναι απόλυτα αποφασισμένη να ακολουθήσει τον λαϊκιστικό της δρόμο. Το είπε καθαρά ο κ. Τσίπρας μιλώντας στο

SPD όπου απέδωσε όλα τα δεινά της χώρας στην διεφθαρμένη ελίτ. Κι είναι κι αυτό ιδιον των λαϊκιστών: αφορίζουν τις ελίτ με τις οποίες είναι σφιχταγκαλιασμένοι.

Όμως υπάρχει ένα γενικότερο ζήτημα το οποίο διαφεύγει από τον κ. Χρυσόγελο: ο λαϊκισμός στα χρόνια της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Η στροφή του ΣΥΡΙΖΑ δεν ήταν απόρροια κάποιας σοσιαλδημοκρατικής επιφοίτησης. Ήταν ζήτημα καθαρά πολιτικής επιβίωσης. Κι αυτό ισχύει για τους απανταχού ευρωπαίους λαϊκιστές ιδίως μετά την εμπειρία του Brexit. Το βλέπουμε ακόμα και στην περίπτωση της Ιταλίας που έχει πολλαπλάσιο πολιτικό βάρος από την Ελλάδα. Το κόστος της ρήξης με την Ευρώπη είναι απαγορευτικό ιδίως για τις χώρες του ευρώ. Έτσι στις συνθήκες της Ευρωπαϊκής Ένωσης θα παρατηρούμε πολλές τέτοιες αντιφάσεις. Όπως προειδοποίησε ο κ. Δραγασάκης, το χάος στην περίπτωση εξόδου από το ευρώ θα οδηγούσε σε μια οιονεί δικτατορία. Και πράγματι πολύ δύσκολα, δημοκρατικές κυβερνήσεις, θα τολμούσαν να μπουν σε μια τέτοια περιπέτεια. Αλλά και γι' αυτό ο κ. Χρυσόγελος έχει μια προειδοποίηση. Ο λαϊκισμός, σημειώνει, «ενέχει την προοπτική του αυταρχισμού». Σε βάθος χρόνου «μπορεί ακόμα και η στενή εκλογοπλειοψηφική διάσταση της δημοκρατίας (συχνά και δίκαια οργανωμένες εκλογές) να τεθεί εν αμφιβόλω». Δεν θα διαφωνήσω.

Συνέχεια στη σελίδα του βιβλίου: <https://goo.gl/Rve8qU>